

متن پرسش

با سلام خدمت استاد گرامی در پاسخ به یکی از سوالات همین سایت با عنوان « دیدگاه رهبری در مورد واژه علم » فرموده بودید که رهبری در مورد علوم انسانی می گویند که ضد توحید است و در مورد علوم تجربی می فرمایند مادی و غیر مادی ندارد. سپس فرمودید که تفکیک رهبری به خاطر این است که ما عقب ماندگی خود را جبران کنیم سپس به تجدید نظر در مبانی پوزیتیویستی علوم تجربی بپردازیم. چند سوال پیرامون این فرمایشات شما داشتم: ۱- دقیقا متوجه نشدم که شما دیدگاه تان نسبت به نظر رهبری چگونه است؟ یعنی آیا ایشان در تقسیم بندی سه گانه جناب میر باقری، واجد نظریه دوم یعنی تفکیک خوب و بد غرب هستند؟ و اگر اینطور است، شما با تحمیل ولایت عملی فقیه به حوزه نظری، موافق هستید؟ ۲- این تلقی که ما اول عقب ماندگی هایمان را جبران نماییم و سپس به تجدید نظر در مبانی بپردازیم از چند جهت مخدوش است: اول----- اینکه اگر معیار عقب ماندگی، عقب ماندگی در علم مدرن و صنعت و حتی علوم نظری محض غرب باشد، ما هیچ وقت به غرب نخواهیم رسید. این نه به خاطر خود ضعیف پنداری، بلکه به خاطر عدم وجود « عقل توسعه » در مملکت ماست. کمبودی که باعث می شود ما به تجملات علم مدرن مثل لباس نانویی ضد حریق و فرستادن میمون به فضا بپردازیم ولی از توسعه زیر ساخت های معنوی و حتی مادی پیشرفت علمی غافل هستیم. زیرا ما در حسرت توسعه است و با لبانی که آب از آن ها سرازیر است به دنبال توسعه می رویم. این حسرت و عطش در خود غرب نیز وجود نداشت و غرب هم اگر می خواست با نفسانیت اخلاقی به سمت توسعه برود و توسعه را برای شهوت خود بخواهد، هیچ وقت به توسعه نمی رسید. دوم-----اینکه در زمانه ای که ما عقب مانده هستیم و لاجرم به توسعه نرسیده ایم و نمی توانیم در آن تجدید نظر یا مقابله کنیم، اگر به آن برسیم به حمل اولی جلوگیری از روند آن سخت تر می شود. زیرا مردمی که الان و در یک جامعه کم و بیش التقاطی و غرب زده، به سر می برند، وقتی واجد عقل توسعه شوند و به پیشرفت حقیقی غربی(نه بالا بردن آمار کاغذ پاره هایی به نام ISI) برسند قطعا گزینه دنیا خواهی شان، به مراتب شدید تر عمل خواهد کرد. سوم----- اینکه اگر مبانی علوم تجربی پوزیتیویستی هست و اگر تکنولوژی به دنبال استیلاء بر عالم می باشد، و به طور کلی روح مدرنیته، روح نیست انگاری و به تبع آن اراده معطوف مادیت است، کوشش هر چه بیشتر در این راه، و تبلیغ این مسیر از بوق های مختلف نظام از جمله بالاترین تریبون یعنی تریبون مقام معظم رهبری، منجر به تعمیق این پوزیتیویسم در کشور نخواهد شد؟ منظور این است که اگر به غرب مکانیکی نگاه نکرده و آن را همانند یک جسم زنده دارای تاثیر متقابل در شئون مختلفش بدانیم، حرکت طولانی مدت و بی

چون و چرای ما در مسیر توسعه، قطعاً روی مبانی ما در مسائل معرفت‌شناسی تأثیر گذار است. مضافاً بر این که عمدتاً ناقدین علوم جدید توسط رهبری به مغالطه‌گرانی تشبیه می‌شوند که از دیدن آن‌ها در هزاره سوم باید تعجب کرد. (اشاره به دو سخنرانی رهبری مرتبط با تکنولوژی و علم مدرن) ضمن اینکه وقتی توسعه یک تأثیر عینی بر باورهای ما می‌گذارد چطور می‌خواهیم با عملیات ذهنی نظیر بحث و گفتگو و کتاب و سخنرانی به مقابله با آن برویم؟ چهارم -----اینکه روند تغییرات در یک تمدن، تغییراتی توده‌وار است. این که ما همیشه تغییرات را از جامعه‌نخبگان طلب کرده و انتظار داریم، نخبگان یک تحول زیربنایی را کلید بزنند بیشتر به نحوه تلقی غلط ما از غرب بر می‌گردد و نحوه تقلید ما از تمدن‌سازی غرب. ما تصور می‌کنیم که غرب را در شئون مختلفش، کانت و هگل یا آگوست کنت و فروید یا جیمز وات و ادیسون ساخته‌اند. درحالی که روح مدرنیته و ایجاد طلب تغییر در عالم غربی از قرون وسطی به مدرنیته در وجود تک‌تک آدمیان غربی حلول کرده بود. و به همین دلیل هم بود که کسی نه جیمز وات را تهییج و تشویق به تولید ماشین بخار کرد، نه کسی به آگوست کنت دستور و بخش‌نامه داد تا جامعه‌شناسی را بنیان دهد و نه کسی به قصد تمدن‌سازی شروع به تدوین مبانی فلسفی خویش کرد. همه چون واجد یک روح جدید شده بودند بدون احساس اجبار یا تکلیف از سوی حکام خود دست به این کار زدند و حتی حکام خود را مجبور به تغییر ساختارهای حکومتی و همچنین مجبور به حمایت از فعالیت‌های علمی کردند. در آخر می‌خواستم بپرسم که آیا اهل آمدن به دانشگاه هستید؟ اگر پاسخ‌تان مثبت است من دوست دارم در دانشگاه شریف حضور یابید تا در یک میز گرد با اساتید دیگر، به تلقی‌های متفاوت از پیشرفت‌نگاهی بیندازیم. البته در قزوین و اصفهان و مشهد هم دوستانی دارم که شاید بتوانند مقدمات حضورتان در دانشگاه‌های آن شهر را فراهم کنند. خیلی متشکر می‌شوم اگر به همه سوالات (اشکالات حقیر به سخنانان) پاسخ مقتضی را درج نمایید. با تشکر یاق

متن پاسخ

باسمه تعالی: سلام علیکم: بنده کاملاً با سخنان شما موافق هستم و فکر می‌کنم در کتاب «تمدن‌زایی شیعه» در ابعاد مختلف به این موضوعات پرداخته‌ام و فکر می‌کنم رهبر انقلاب نیز مدتی درگیر این مباحث بوده‌اند و سال‌های قبل سخنانی داشتند که حکایت از این درگیری فکری داشت تا آن‌جا که به این نتیجه رسیدند موقعیت ما مثل کسی است که باید کشتی را در روی دریا تعمیر کند و نه مثل کسی که می‌خواهد یک کشتی از ابتدا بسازد، می‌خواستند بفرمایند ما در شرایطی هستیم که روح غربی در همه‌ی ابعاد زندگی ما نفوذ دارد که اگر بخواهیم به‌کلی به آن پشت کنیم باید زندگی را تعطیل نماییم و به این نتیجه رسیدند که باید با پیشرفت علمی در موقع مناسب جهت را به سوی آرمان‌های خود تغییر داد، با همه‌ی مشکلاتی که جنابعالی متوجه‌اید و در پیش داریم. عرایضی در کتاب‌های «گزینش تکنولوژی از دریچه‌ی بینش توحیدی» و «فرهنگ مدرنیته و توهم» داشته‌ام. در ضمن شرایط

جسمی و روحی‌ام امکان حضور در دانشگاه را نمی‌دهد. موفق باشید